

Радянський ЩЕДАТОК

ОРГАН ПАРТКОМУ,
РЕКТОРАТУ,
ПРОФСІЛВОВИХ КОМПІТЕТІВ
ТА КОМПІТЕТУ ЛКСМУ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ
ІМЕНІ В. СТЕФАНИКА

Газета заснована 30
вересня 1968 року.

5 ВЕРЕСНЯ 1989 р.

№ 26 (38)

3 нагоди свята першовересня

І ось настав цей день, святковий і урочистий, коли лункими коридорами інституту знову пронісся знайомий шум і гамір. Він йде так довго ждав, наш інститут, чекав, як чекає спорожніла і сумна оселя свого господаря, який надовго покинув її. Так і тепер. Ще напередодні, коли пройшла по дзеркально чистій підлозі, торкнулася свіжовибілених стін, відчула це очікування свята, довгожданої зустрічі.

А хвилюючою вона була для всіх і найбільше, либонь, для першокурсників, які зібралися у фойє ще задовго до традиційної «лінійки» із таким знайомим кожному солодким відчуттям виповненої мрії. В цей день їх вітали всі, саме їм належали теплі слова вітання, з якими до них звернувся секретар партійного комітету доцент М. М. Яцура, ректор інституту професор В. І. Кононенко, професор фізико-математичного факультету І. А. Климишин, студент III курсу історичного факультету В. Даниловський.

Особливо запам'яталися слова В. І. Кононенка, про те що в стінах нашого інституту одночасно святкування Дня знань і Дня учителя особливо символічне і набирає глибокого змісту, бо знання і учитель — поняття нероздільні. Неможливий учитель без знань, і знання ці знову ж таки поширювати і відтворювати в нових поколіннях учителів; і тому, який нині вперше сідає на студентську лаву також. І зрозуміло, чому всі виступаючі нагадували про велику відповідальність наших студентів перед молодим поколінням, у формуванні, розвитку якого є велика частка учительської праці, складної і копіткої, але водночас і вдячної. Бо, напевно, й не може бути інакшою справа сіяча «розумного, доброго й вічного».

Незвично швидко, без зайвих слів і зайвої помпезності пройшов святковий мітинг. І в інституті пролунав перший дзвоник, сповіщаючи про початок ще однієї студентської робочої осені нового навчального року. Традиційно він почався Ленінською лекцією, що присвячена 50-річчю возз'єднання Західної України в єдиній сім'ї народів-братів.

Але для першокурсників

свято на цьому не скінчилося. В другій половині дня, після покладання квітів до пам'ятника В. І. Леніна, воно продовжувалося у приміщенні музично-драматичного театру ім. І. Франка, де відбулася урочиста посвята в студенти.

Теплими словами до присутніх звернувся перший секретар Івано-Франківського обкому партії І. Г. Посторонко. Він проаналізував стан освіти в області, перспективи розвитку і роль в цьому процесі нашого вузу, а також вручив почесні нагороди Президії Верховної Ради УРСР викладачам інституту М. Ю. Сливозькому та Ю. С. Фейді.

На урочистих зборах виступив також робітник виробничого об'єднання «Промприлад» М. В. Олійник, вчителька нової експериментальної школи № 23 О. С. Лаборева, відповідальний секретар приймальної комісії, доцент Р. І. Собкович.

Ректор інституту В. І. Кононенко привітав першокурсників із посвятою в студенти і вручив символічний студентський квіток Людмилі Жураківській та Олександрі Шепелю. Від імені студентів своїх молодших колег поздоровив комсорг фізико-математичного факультету І. Кабан і передав їм символічний факел знань. А декан факультету підготовки вчителів початкових класів, професор М. Г. Стельмахович вручив ключ знань.

Закінчилась урочиста посвята в студенти святковим концертом, в якому взяли участь кращі самодіяльні колективи інституту: вокально-хореографічний ансамбль «Верховинка», вокальний ансамбль «Росинка», вокально-інструментальні ансамблі «Гуцулочки» і «Опришки», народний інструментальний квартет «Усмішка», заслужений працівник культури УРСР Михайло Сливозький, ансамбль бального танцю «Лілея», вокальний ансамбль «Легінь» та інші.

А завершився цей святковий день музично-розважальною програмою «Добрий день, першовересень!».

Н. ЯСИНСЬКА.

У День знань відкрито нову середню школу № 23, яка стала базовою експериментальною школою нашого інституту. На знімках: зліва — ключ від знань — у руках першокласників; внизу — перший урок Миру у новій школі.

На все життя запам'ятається свято першовересня для тих, хто щойно прийняв урочисту клятву першокурсника,

На початок — відверта розмова

Нещодавно відбулося засідання ради трудового колективу інституту. На ньому було підбито підсумки минулого навчального року і намічено плани на майбутнє.

Із доповіддю про підсумки минулого навчального року виступив ректор інституту професор В. І. Кононенко. Він детально зупинився на основних проблемах, які колектив інституту вирішував у згаданий період. Відзначив ті позитивні зміни, що відбулися за минулий рік у навчальній та науковій роботі. В. І. Кононенко розповів також про перспективи впровадження вільного відвідування лекцій студентами тощо.

В обговоренні доповіді

взяв участь професор І. А. Климишин. Він, зокрема, торкнувся питання вільного відвідування. На думку викладача, вуз ще не готовий приймати цю систему навчання у такій формі, в якій вона запропонована міністерством.

На засіданні виступив і професор М. Г. Стельмахович. Він вказав на низьку мовну культуру майбутніх та й теперішніх учителів. Відзначив і те, що існуюча система вивчення мови на факультетах не відповідає сучасним вимогам і потребує вдосконалення.

Доцент М. М. Соля розповів присутнім про перше робоче літо в інститутському базовому піонерському таборі «Зірка».

Гострим був виступ се-

кретаря комітету комсомолу О. Сангулі, який поцікавився, коли ж все-таки студенти стануть повноправними членами трудового колективу вузу. А вже декілька місяців тому майбутнім педагогам була дана обіцянка враховувати в загальноінститутських здобутках й заслуги студентів. Зокрема, у зв'язку із перемогою інституту у Всесоюзному соціалістичному змаганні було обіцяно виділити на молодіжні потреби три тисячі карбованців. Однак...

На актуальних проблемах сьогодення зупинився у своєму вступі секретар партійного комітету вузу М. М. Яцура. Він проаналізував політичну обстановку в місті та області, зазначив, що останнім ча-

МИСТЕЦТВО ВІЧНО МОЛОДЕ

Нещодавно шанувальників творчості М. Ю. Сливозького та інструментального квартету «Усмішка» порадувала хороша звістка: завідувач кафедри музики з методикою її викладання, доцент Михайло Юрійович Сливозький нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР, а керівник веселого, всіма улюбленого колективу «Усмішка», старший викладач музично-педагогічного факультету Юрій Степанович Фейда удостоєний почесного звання «Заслужений працівник культури УРСР».

Отже, ще одна відзнака (а їх у М. Ю. Сливозького і в «Усмішки» чимало), ще один успіх. І секрет цього — вічно молоді пісні й мелодії, наспіви рідного краю, з якими народжуються і живуть їх земляки. Це саме той дух Батьківщини, що його так трепетно бережуть її діти і в розлуці з нею (згадаймо гучний успіх «Усмішки» і М. Сливозького за кордоном: в Сполучених Штатах Америки, в Західному Берліні, в Канаді, в багатьох інших місцях, де люблять і знають українську народну пісню), згадаймо й численні зустрічі, які дарують ці прекрасні виконавці сучасникам.

Отже, найщиріші вітання Михайлові Юрійовичу і Юрію Степановичу з нагоди високих нагород.

О. РУСИН.

В руслі інтелектуалізації

Незабаром, у партійних групах нашого Інституту почнеться звітно-виборна кампанія, до якої, власне, й готуються сьогодні всі комуністи вузу. З цієї нагоди наш кореспондент взяв інтерв'ю у секретаря парткому Михайла Михайловича Яцури.

— Якою, на Вашу думку, постає, скажіть, кампанія звітно-виборних зборів-89?

— Вона випливає з політичних та ідеологічних умов життя нашого суспільства. Отож проводити звітно-виборну кампанію так, як, приміром, два-три роки тому, вже неможливо. Тому ми відійшли від звичної коліс форм інструктажу, директивного інформування «згори — вниз». За таких умов голоси з місць, я певен, уже не сприйматимуться як додаток до виступу партгрупора, а разом з ним створюватимуть атмосферу колективної розмови про підсумки роботи партійної низового осередку зі звітний період, атмосферу принципності й вимогливості у вирішенні тих чи інших ідейно-виховних питань, насущних проблем життя трудового колективу. Я б навіть сказав, атмосферу партійної довіри, якої, чого гріха таїти, нам ще так не вистачає.

Відповідно також загострюватиметься увага до якості виступів як партгрупора, так і рядових комуністів. Адже потрібна не просто інформація, конче необхідно аналітичне бачення причин і наслідків тих чи інших подій або явищ. В руслі інтелектуалізації партійної роботи. Власне на цьому наголошується у настановах, що викладені у відповідному документі ЦК КПРС.

— І все ж, чим вирізнятиметься змістовний бік зборів?

— Він визначається пріоритетами цього періоду

періоду. В полі зору партгруп під час обговорення роботи за звітний період мусять бути складні нинішні процеси в соціально-економічному й духовному житті суспільства. Повинна бути відбита правдива точка зору на проблеми регіонального характеру, зокрема, відзначення 50-річчя воз'єднання західноукраїнських земель в єдиній Українській РСР у складі СРСР. Наш вуз — педагогічний, студенти живуть, звісно, не у вакуумі. Отож треба з перебудовних позицій підходити до роз'яснення їм тих чи тих моментів нашої історії, нашого сьогодення. Конче потрібна правда в усьому, правда, якою б боліючо вона не була.

Змістовний бік зборів визначатиметься ще й ось чим. Розмежування функцій зовсім не означає для низової партійної ланки невраччання, приміром, в навчально-виховний процес. Вона й надалі залишатиметься найважливішою політикою.

Робота за принципом «Кожній первинній — конкретну справу», думаю, допоможе багатьом основним ланкам зосередитись на головному. Бо при всій спільності, скажімо, партгруп фізикоматематичного і філологічного факультетів, все ж між ними існують відмінності. Конкретна робота партгрупи сприяє поверненню комуністам почуття впевненості, зміцнює їх авторитет у колективах, як, наприклад, бачимо в роботі партгруп кафедри фізики (партгрупорг доцент М. А. Рувінський) чи кафедри філософії та наукового комунізму (партгрупорг доцент М. В. Кушнірюк).

— Та чи в усіх осередках вона була такою?

— Звичайно ні. В деяких панував формалізм, що

обертася профанацією добрих справ. Інертність, нерідко байдужість у вирішенні тих чи інших проблем спостерігалася в роботі студентських партгруп. Саме про це, про те, що хвилює сьогодні людей, повинна йти мова на звітно-виборних зборах.

— Оновлення кадрового корпусу — умова демократизації партійного життя..

— І нинішня звітно-виборна кампанія створює для цього широкі можливості. Альтернативні вибори — не данина моді, вони значно поживляють діяльність основних ланок. Партійний комітет інституту подбав, щоб у поле зору комуністів тієї чи іншої кафедри, студентської групи, того чи іншого факультету потрапили гідні кандидатури, а люди вже самі зорієнтуються, кому персонально висловити довіру.

Розмову від С. ІВАНІВ.

ЛЮДИ НАШОГО ІНСТИТУТУ

За плечима цієї людини чимало пережитого: суворого фронтового молодіття, роки відбудови, наполегливе навчання у ВПШ при ЦК Компартії України, що відкрило шлях до викладацької та наукової діяльності у нашому Інституті. З 1957 по 1967 рік Василь Мусійович Кравець — ректор педінституту, потім завідувач кафедри філософії медінституту, а згодом знову повернувся до нашого вузу. Василь Мусійович нині у вирішальній доцент кафедрі філософії та наукового комунізму, людина бадьора і життєрадісна. На його грудях сяють ордени Червоної Зірки, Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», численні медалі, а душа його відкрита для молоді, з якою щиро ділиться спогадами, дає поради і сам зараджається від спілкування зі студентами та молодими викладачами новими ідеями, прагненням цікаво працювати.

Фото В. Боб'яка.

ЗАХИЩАЮЧИ ІНТЕРЕСИ СТУДЕНТІВ

профком.

— Це теоретично. А практично. Не вірю, що студентський профспілковий комітет у цьому питанні став повністю незалежним.

— Зауваження слушне.

Хоча прямого тиску «зверху» ми й не відчуваємо, але іноді той чи інший викладач або працівник інституту намагається створити протезе якомусь студентів. Буває, що й сам, як мовиться, «вибиває» собі житло зі студентського гуртожиткового фонду. Через це в нас у профкомі іноді ледь до скандалів не доходить. Чому, мовляв, не поселяємо? Він же потребує. Однак є ж міністерська постанова, яка забороняє надавати житло викладачам у студентському помешканні. Ми і так щороку йдемо назустріч адміністрації і більше ста місць даємо у розпорядження працівників інституту. Проте зараз, у зв'язку з крайнім дефіцитом на житло, профком вирішив кількість місць для викладачів залишити на минулорічному рівні.

Правда, подібні обмеження нам проблеми не вирішують. Тому ми ще шукаємо щось додатково, так би мовити, збоку. Наприклад, з нами діляться житлом інші навчальні заклади — інститут нафти і газу, СПТУ № 2. Однак і цього недостатньо. Думаю, доведеться, як і в минулому році, підселяти в кімнати по п'ять чоловік.

— Я бачив обстановку в таких кімнатах. Вони більше схожі на нічлижки, ніж на нормальне помешкання.

— Ми це усвідомлюємо, але що вдієш? Плата за квартиру 30 крб. Не кожному по кишені. Та й навіть коли є гроші, знайти житло у місті нелегко. Знаю, через це деяким студентам доводиться ночувати на вокзалі.

— Тоді, де ж вихід?

— Тільки в одному — будувати. Зрештою, інститут цим займається. Однак в першу чергу зводиться базовий піонерський табір, експериментальна школа тощо. Вони, без сумніву, стануть серйозною підмогою у науково-практичній роботі викладачам та студентам. Це наш досягнення, за які вуз заслужено зайняв перше місце у Всесоюзному соцзмаганні. Але ми забули, що рівень підготовки педагога, який за

п'ять років не мав нормального побуту, навіть при найпотужнішій навчальній базі може залишитись низьким.

Проте, сподіваюсь, що в ближньому майбутньому це питання вирішиться. Бо вже прозвучало на одній з нарад, що з 1 вересня почнеться інтенсивне будівництво гуртожитку на 600 місць і з наступного навчального року він вступить у дію.

— Що потрібно здійснити, аби зміцнити позицію профкому в інституті, ну і, зрозуміло, уникнути створення впливів на його рішення?

— Заробити належний авторитет. На жаль, його ми поки що не маємо. Це й закономірно. Спадок, як знаєте, нам дістався не найліпший. Крім того, профком майже весь новообраний, тому ще потрібно багато часу, аби спрацюватись. Та й роботу ще знаємо слабо.

Хоча головне зараз навіть не в цьому. Потрібно повністю міняти стосунки комітету зі студентами і адміністрацією. Адже нашою головною метою має бути захист інтересів студентів. Наші колеги по навчанню вже переконались: ми старасмося бути не свого роду амортизатором між ними і адміністрацією, а їх захисниками. Але при існуючому становищі профком не може до кінця відстояти інтереси і права майбутніх педагогів.

— Чому?

— Річ у тім, що студентський профком не є незалежною від адміністрації організацією. Взяти хоча б фінансовий бік справи. Ми маємо певні відрахування від внесків. Але це при масштабах нашої роботи — копійки. Наш обласний комітет профспілки дає лише частину коштів на придбання путівок. А всі інші надходження йдуть з інститутського бюджету.

Або як захистити студентів — членів профспілкового комітету, від можливої «сваволі» адміністрації? Ми тут поки що безправні. Можливо, нам слід стати членами трудового колективу, а значить, користуватись їх правами. Бо поки що нема закону, який би міг захистити студента. Сподіваємось, це питання, хоча б частково, вирішиться на студентському форумі, що відбудеться ближчим часом у Москві.

А поки, гадаю, ми могли б мати хорошого заступника у формі студентського самоврядування і групи студентів у вченій раді. Та не секрет, що і те, і друге, ніяк не може набрати потрібного впливу в інституті.

Розмову записав О. ОЛЕКСЮК.

ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ЗВІТНО-ВИБОРНИХ ЗБОРІВ ПАРТІЙНИХ ГРУП

КАФЕДРИ		15. Методики фізики і ТЗН	
1. Історії КПРС	11.10	16. Матаналізу і математики	13.09
2. Філософії і наукового комунізму	14.09	17. Педагогіки і психології	13.09
3. Політекономії	11.10	18. Іноземних мов	13.09
4. Наукового атеїзму, етики і естетики	14.09	19. Медпідготовки і ЦО	13.09
5. ТМПКР	11.10	СТУДЕНТСЬКІ ПАРТІЙНІ ГРУПИ	
6. Загальної історії	13.09	1. Студ. I—II курсу істафу	11.10
7. сторії СРСР та УРСР	11.09	2. Студ. III—IV курсів істафу	11.09
8. Російської мови	13.09	3. Студ. V курсу істафу	11.09
9. Рівельської та зарубіжної літератури	13.09	4. Студ. II—III курсів філфаку	11.10
10. Української мови	13.09	5. Студ. IV курсу філфаку	11.09
11. Української літератури	14.09		
12. Методики початкової освіти	14.09		
13. Фізиковання	13.09		
14. Фізики	13.09		

ПЕРШОВЕРЕСНЕВОВОГО року подвір'я новобудованої середньої школи № 23 заповнила гомінлива, життєрадісна дівчата. Приємні зустрічі, знайомства з новими однокласниками, учителями, новою, незвичною школою...

Вона стала своєрідним підрозділом нашого інституту, про що засвідчила розмова, яка відбулася напередодні на спільному засіданні вченої та педагогічної рад. Тема засідання, звісно, торкалася тих завдань нового шкільного колективу, які належить йому втілювати в реальність у рамках експерименту. На них детально зупинився директор школи доцент кафедри наукового атеїзму, етики і естетики П. Д. Сусака, наголосивши, зокрема, на прагненні вчительського колективу стояти на позиціях де-

РЕПОРТАЖ

Завітав у школу вересень привітно

мократизації та гуманізації навчально-виховного процесу. Його думку підтримав голова навчально-методичної ради, завідувач кафедри наукових основ управління школою доцент Б. М. Ступарик. Цінні пропозиції щодо організації роботи базової школи подали у своїх виступах чи зауваженнях професор І. А. Климишин, доценти М. Ю. Голянич, В. Д. Хрущ, секретар комітету комсомолу О. Сангулія, студент V курсу істафу І. Чиж, ректор інституту професор В. І. Кононенко.

Бути новій школі експериментальною, нетрадиційною. Це відчулося і на уроці лінійці з нагоди по-

чатку навчального року. Святування відкрили віршованими рядками школярі, зазвучала пісня про Україну і чітко, урочисто пролунав наказ директора СШ № 23 П. Д. Сусака: «Школо, зустрічай першокласників!».

Під звуки маршу, оплески батьків, гостей на лінійку виходять ті, про кого ми звикли з теплою говорити: «Перший раз у перший клас». Звучать мелодії гімнів СРСР та УРСР, вносяться прапори СРСР, України, союзних республік. Линуть теплі, щирі, схвальовані слова привітання з початком нового навчального року у новобудованому палаці знань.

З теплою про сумлінну працю будівельників говорить перший секретар міськкому партії Я. П. Федорчук; про те, що нова школа-лабораторія відкриває свої двері для талантів, про завдання вчительського колективу та викладачів інституту наполегливо шукати ці таланти у дитячих душах, — слова ректора педінституту, доктора філологічних наук, професора В. І. Кононенка.

Із закличками берегти національні традиції, примножувати славу Вітчизни; любити рідну землю звернувся до школярів прикарпатський письменник С. Г. Пушик та диктор облтеле-

радіокомітету Б. М. Кучер. Щирі слова подяки будівельникам за чудовий подарунок дітям міста висловила учениця 10 класу Інна Марій. Групу будівельників нагороджено Почесними грамотами.

Традиційним елементом відкриття новобудованої споруди є перерізка червоної стрічки. Цю місію урочисто виконали перший секретар міськкому партії Я. П. Федорчук, начальник БУ «Житлобуд» І. М. Олійник, учениця І. Марій. Під оплески присутніх І. М. Олійник вручив символічний ключ від школи її директору П. Д. Сусаку.

Увага учасників лінійки звернена на першокласників.

Це для них лунають слова Королеви Знань, а у відповідь — палкі запевнення малюків старанно вчитися, бути в усьому активними. Учениці 10-го класу вносять шкільний дзвінок і факел знань. Весело, заклично звучить шкільний дзвоник, запрошує і першокласників, і всіх школярів у країну знань, у глибину книг, у зоряний світ наукових подорожей.

Хай щастить вам, діти, у новій школі, хай вона стане для вас рідною домівкою, чудовою казкою, школою змужніння і виявлення ваших здібностей. Хай добрими наставниками стануть для вас учителі, які навчатимуть вас наукам, людяності, справедливості, усім тим вичним цінностям, які шанувало людство в усі часи.

Н. БОДНАРЧУК.

ДО 50-РІЧЧЯ ВОЗЗ'ЄДНАННЯ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ З РАДЯНСЬКОЮ УКРАЇНОЮ

Один з епізодів вересневих днів

У березні 1940 р. на Прикарпатті побували відомі українські радянські письменники Іван Ле та Юрій Яновський. Вони побачили не тільки страшну спадщину, залишену довгими роками іноземного панування, але й перші паростки нового будівництва. На основі побаченого і почутого Іван Ле написав оповідання «Твердий характер», що у 1940 р. появилось у друці, а пізніше було перекладене російською та англійською мовами.

«На піднебесному шпилі Карпат, на голій верховині стоїть сумна назовні кам'яниця — астрономічна обсерваторія», — так розпочинає своє оповідання Іван Ле, маючи на увазі високогірну обсерваторію на горі Піп-Іван. На звістку про прихід Червоної Армії пілсудчики вирішили висадити її у повітря. Проте цим лихим намірам — знищити величезну споруду (у ній було 40 кімнат) перешкодив 66-річний сторож Петро Гринюк, як його назвав письменник, бо, на жаль, справжнього прізвища нам не вдалося встановити. Цей забитий і неписьменний гуцул, «завжди мовчазний і самотній, як самотня смеречина в скелі», зрозумів, що пихате і ненависне панство хоче зруйнувати «заклад знань і науки». «Старече серце ниділо. Той заклад він будував, будував народ. Невже зруйнують? Стільки приладів..., на золото краю придбаних. Певне, ті прилади потрібні державі, коли на них витрачаються великі кошти навіть у такій державній скруті», — правильно роздумував Петро Гринюк.

Ці роздуми героя оповідання «Твердий характер» абсолютно точно відбивають ставлення гуцулів до обсерваторії та наміри польських офіцерів знищити її. Із спогадів мешканців села Зелена Надвірнянського району відомо, що, крім обсерваторії, тут були ще «Схроніско», тобто готель — вілла польського письменника С. Вінченца (1888—1971), уродженця Слободи-Рунгурської (тепер Слобода Коломийського району), та «Олейкі», фабрика по виробництву ефірних масел. На їх будівництво, як згадує 80-річна жителька села Зелена В. М. Зеленчук, «возили каміння, дерево з Шибеного кіньми або несли на плечах. На цій будові працювала і я, і мій батько: за це отримували мізерну платню. Коли будівлю завершили, сюди понатїжджали польські пани і письменники на відпочинок». До нашого часу збереглася тільки обсерваторія, що правда, частково зруйнована. Отже, ці будівлі на Піп-Івані стали часткою життя багатьох мешканців Карпат, де вони знайшли, хоч і мізерний, але все ж таки заробіток, за який на Прикарпатті в умовах окупації панської Польщі було дуже і дуже важко.

Тепер нам стане зрозумілою подальша поведінка героя оповідання «Твердий характер». Старий сторож вдається до хитрощів. Щоб врятувати життя панів офіцерів, які могли б, мовляв, загинути під час вибуху, Петро Гринюк погоджується

за грошову винагороду натиснути на рубильник. Він зрозумів, що не може Радянській владі руїни передати, бо «Червона Армія своїм життям, життям чесних людей накладає, щоб... від тої навалочі поміщицької звільнити, край очистити від гнилизни і від війни народ урятувати...».

Не дивлячись на вибух, вранці польські жовніри почали підніматися до обсерваторії. «То йшла Гринюкова смерть. Нехай карають, кати прокляті, — безнадійно погодився Гринюк. — Нехай руйнують самі, але тільки після моєї смерті. Петро Гринюк теж має той... характер». Він скопив польський прапор, зубами відірвав від нього полотнище, а червону частину підняв над обсерваторією. Петро Гринюк «ніколи не переживав більш урочистої хвилини в своєму житті, як оця. Присів з непокритою головою під трепетним червоним стягом, на злих волях, що дерлися в руках, без бінокля глянув:

— Ідіть, кати! Товариш Гринюк умиратиме під прапором людської волі й правди!».

І тут сталося несподіване і непередбачене. Польські жовніри, побачивши червоний прапор над обсерваторією, подумали, що радянські бійці випередили їх. У паніці вони кинулися тікати.

Так Петро Гринюк врятував обсерваторію. Залишається пояснити, чому Іван Ле назвав своє оповідання «Твердий характер» і звідки дізнався про цей факт. Ми вже навели слова героя: «Петро Гринюк теж має той... характер». Щоб були зрозумілими ці слова, а, отже, і назва твору, нагадаємо, що сторож у ці тривожні для нього дні врятував від переслідування підпільника-комуніста Славека, який і розповів йому «про твердий характер більшовиків». Так Петро Гринюк підсвідомо проявив «той... характер», ставши з раба вільною людиною. А про врятування обсерваторії, а отже, про джерело свого оповідання Іван Ле писав у листі до нас від 12 квітня 1967 р.: «Твердий характер» написано мною виключно під враженнями його (С. Вінченца. — В. П.) запальної розповіді про те, як відступаючи від Червоної Армії (польськ. — В. П.) вони намагалися знищити обсерваторію на горі «Маричейка», як її врятували радянські бійці за допомогою сторожа та одного карпатського революціонера (на жаль, його прізвище не встановлено. — В. П.). Розповідь Вінченца була надміру об'єктивною, насиченою фактами, психологічними рисами... Він подавав мені чимало найпотрібніших деталей про ту обсерваторію, про її врятування від руйнації».

А далі Іван Ле досить глухо (пройшло майже три десятиліття з того часу!) розповів про арешт С. Вінченца радянськими прикордонниками: «Його затримано в горах, десь то, і обвинувачено, що він шукав можливість втекти з Радянського Союзу... Тож і довелось мені з Петром Козланюком іти й «визволяти» Вінченца з біди. Довелося нам і письмово стверд-

жувати нашу письменницьку довіру письменникові... Тож і забрали ми його в тій неприємній ситуації (тобто звільнили із Станіславської тюрми. — В. П.), відвезли аж і додому в гори (у Слободу-Рунгурську, де польський письменник мав садибу, біля якої спорудив пам'ятник І. Франкові, взагалі перший на Україні. — В. П.). 28 вересня 1967 р. польський письменник у листі до нас написав, що Іван Ле «зробив для мене неоціненні, прямо дружні послуги» (подано у перекладі). Не знаємо, чи у своїх спогадах «Діалоги з Сове-

цього моменту і розпочинається».

Обсерваторія і справді врятована, але її ще можуть знищити польські офіцери, які втікають до Румунії. Тоді Василь Палійчук «узяв... польський прапор, одірвав білу половину, зоставив малинову та й підняв такий знак на щоглу. Саме на світ узялося, сонце на знак мій засвітило, далеко видно на всі сторони мій червоний знак!». Як бачимо, він повторив вчинок Петра Гринюка, але цей його крок мав зовсім інший резонанс. З цього моменту обсерваторію об-

таких синів! Най їм жити буде легко!».

У житті Василя Палійчука, якого ще недавно польське панство паціфікувало і примушувало цілувати руку, сталася ще одна незвичайна подія — його обрано делегатом Народних Зборів Західної України у Львові, щоб разом з іншими, такими ж знедоленими, прийняти важливі історичні документи про возз'єднання Західної України з Радянською Україною.

Допитливий читач, очевидно, вже здогадався, що Ю. Яновський назвав свого

НА ФОТОКОНКУРС «РП»

Шановні студенти, викладачі, працівники Інституту! Редакція продовжує друкувати фотороботи на конкурс «На фотоконкурс «РП». Бажаємо Вам успіху!

* ЗАКОХАНІ.

Фоторобота лауреата Республіканської премії ім. Миколи Островського, нашого земляка Василя Пилип'юка.

тами» (1966) він розповів про врятування обсерваторії, але у них розповів (подано за уривком, опублікованим у 1989 р. у журналі «Пшекруй»), з якою зневагою сталінські посіпаки відносилися до гуцулів («То відсталий народ»). На запитання С. Вінченца: «Якими вони будуть у майбутньому? У музей забере їх костюми, звичай і ціле їх життя, чи як?», один з них пихато відповів, що будуть «працювати, культурно працювати під нашим керівництвом, аж будуть такими, як ми». Тепер можемо зрозуміти, звідки взявся отой національний нігілізм, зневага до історії, культури і звичаїв українського народу! Така була політика «геніального вождя всіх народів і часів»!

А розповідь С. Вінченца, автора чудового твору про Гуцульщину «На високій полонині», про врятування обсерваторії чув також Ю. Яновський, який на її основі написав оповідання «Василь Палійчук, гуцул» (1940). Воно сприймається, як своєрідне продовження оповідання «Твердий характер». Якщо твір Івана Ле закінчується врятуванням обсерваторії, то «Василь Палійчук, гуцул» саме з

минало польське панство, думаючи, що її зайняли радянські воїни, а обдурені жовніри приходили сюди, щоб дати «більшовицькій управі» зброю, щоб привезти сюди міністрів і «п'ять міхів грошей при них».

З цього моменту настає перелом у свідомості неписьменного гуцула: «Бо я вже не просто собі — Василь Палійчук, гуцул. Тепер під мою рукою наука — небо стежити. Рушниця і гармати. Пани міністри з цілим банком... Бігме, страшно простій людині на таку гору стати — звідусіль її видно, й з-за кордону позирують, як оті Палійчуки без панів живуть!».

Схвилювано розповів Ю. Яновський про зустріч Василя Палійчука з радянськими танкістами (тут письменник допустив художню неточність — танки не могли піднятися на таку висоту), які дякували йому за збереження народного майна, за мудрість. А для нашого героя — це зустріч з новим світом. «Такі веселі, такі файні хлопці визирають із танків. Та молоді-молодосінькі, ще й лиця рум'яні! «Мої ви голуб'ята, — кажу по-простому, — а най вашим батькам і матерям ласка з неба падає за

героя Палійчуком не випадково. Це ніби продовження у нових суспільних умовах розмова про нащадка Івана Палійчука з повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків». Автор дуже любив цей твір свого великого попередника і навіть пізніше, 18 липня 1948 р., у своєму щоденнику порівняв його повість з оповіданням французького письменника П. Меріме «Колombo», шкoduючи, що М. Коцюбинський не написав другої гуцульської повісті, умовно відомої під назвою «Годованці».

Принагідно хочемо виправити думку у нарисі В. Є. Панченка «Юрій Яновський» (К., 1988), який пише, що С. Пушик, «докладно вивчивши фактичну основу новели «Василь Палійчук, гуцул», твердить, що історія верховинця... викладена Ю. Яновським так, як було в житті і як про це розповів письменнику його знайомий, Станіслав Вінценца, у березні 1940 року... «У даному випадку наш шановний письменник повторив за нами ці дані, опубліковані колись у «Прикарпатській правді».

В. ПОЛЕК.
Доцент кафедри української літератури.

З ПОЕТИЧНОГО

ЗОШИТА

Знову повернувся після дворічної служби в лавах Радянської Армії у студентську сім'ю студент III курсу філологічного факультету Іван АНДРУСЯК. Сподіваємося, що його навчання буде успішним так само, як і успішними є його поетичні спроби.

І. Я. ФРАНКУ

Зорі у небі,
наче узори.
Хрестик до хрестика
у п'ятми.
Вуйку Іване,
падають зорі.
До ніг падають. Підніміть.

Тиша у горах.
Трави некошені.
Некошені трави слів.
Вийдіть з косою
на плаху росяну.
Викосить бур'яни злі.

Вдарте тугим
каменярським молотом
Об гранітної скелі смерч.
Револуція — світу
молодість.
Геть неправду!
Пути всі геть!

Плаєм із груня збіжу
у поле.
Серце стучоче.
Серце щемить.
Вуйку Іване, гляньте —
падають зорі.
До ніг вам падають.
Підніміть.

Як Вам пасує —
в руці із зіркою.
Зорями вишита
сорочка Ваша.
Але, вуйку Іване,
чому так гірко Вам,
чому так важко, Вам,
чому так важко?..

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Сизокрилою чайкою
над розбурханим морем
летіти.
Захлинаючись співом,
утратити часу лік.
Прорости над туманом.
І горіти.

І в серцях залишитись
горіти навик.
Болі свої забути,
забути свої печалі.
Перейнятися болем за все
і за всіх.

Найдорозжчих людей
втрачати.
Пережити зневагу, сміх,
Лесю, Ларисо, Чайко...
Важко збудити море.
Важко його підняти
на повстання

супроти скал.
Нелегко людиною бути
у світі,
де правлять болі.
Але, мабуть, найважче
підняти

на морі шквал.
Звідки у Вас ця мужність,
ніжна, тендітна
дівчино
з іменем
ніжним-ніжним,
зі словом,
в яким печаль?

Звідки у Вас ця сила —
бентежно-тихими
віршами
підніматися до бою
і гартувати сталь?
Звідки у Вас ця
мудрість —
сіяти правди квіти,
щоб кожен був

українцем,
у серці і у піснях?...
...Прорости над туманом.
І горіти.
І недогоріти.
І повік залишитись
горіти в серцях.